

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 2 października 2019 roku wydanym w sprawie z powództwa D. G. i M. D. przeciwko (...) spółce akcyjnej w Ł. o zapłatę, Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi:

- 1) zasądził od pozwanego (...) spółki akcyjnej w Ł. na rzecz powódki D. G. 2.879,75 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 4 maja 2018 roku do dnia zapłaty,
- 2) zasądził od pozwanego (...) spółki akcyjnej w Ł. na rzecz powoda M. D. 2.879,75 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 4 maja 2018 roku do dnia zapłaty
- 3) oddalił powództwo w pozostałej części,
- 4) zasądził od powódki D. G. na rzecz pozwanego (...) spółki akcyjnej w Ł. 302 zł tytułem stosunkowego rozdzielenia kosztów procesu,
- 5) zasądził od powoda M. D. na rzecz pozwanego (...) spółki akcyjnej w Ł. 302 zł tytułem stosunkowego rozdzielenia kosztów procesu.

Apelację od powyższego wyroku wywiodły obie strony procesu.

Powodowie zaskarżyli wyrok w części tj. w zakresie niezasadzonej kwoty 1.876,50 – pkt 3 wyroku oraz w zakresie rozstrzygnięcia co do kosztów procesu – pkt 4 i 5 wyroku. Skarżonemu orzeczeniu zarzucili:

1. naruszenie prawa procesowego, które mogło mieć wpływ na treść wyroku, a to:

a) art. 233 § 1 k.p.c. poprzez błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia, a to:

- uzgodnienie przez strony umowy, iż doszło do porozumienia odnośnie wysokości odszkodowania z tytułu zmiany programu wyjazdu w zakresie niezrealizowania zwiedzania wyspy S. N.,

- ustalenie przez Sąd I Instancji, iż powodowie wyrazili zgodę na odszkodowanie w wysokości 500 zł na jedną osobę z uwagi na skrócenie wycieczki o jeden dzień, co w konsekwencji doprowadziło w tym zakresie do oddalenia żądania odszkodowania ponad w/w kwotę,

2. naruszenie prawa materialnego, tj.:

a) art. 11a ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 29.08.1997 r. o usługach turystycznych (Dz. U. z 2017 r., poz. 1553 ze zm.) poprzez jego niewłaściwe zastosowanie na skutek przyjęcia, iż w sprawie zachodzi okoliczność wyłączająca odpowiedzialność pozwanej z racji niezrealizowania punktu programu dot. oglądania/zwiedzania w/w obiektu, a to z uwagi na okoliczność braku współpracy biura z lokalnymi władzami kościelnymi czy publicznymi w związku z remontem katedry S.,

b) art. 65 § 1 k.c. w zw. z art. 11a ust. 1 w zw. z art. 16a ust. 4 ustawy z dnia 29.08.1997 r. o usługach turystycznych poprzez ich niewłaściwe zastosowanie na skutek przyjęcia, iż strony doszły do porozumienia co do warunków naprawienia szkody z tytułu świadczenia zastępczego w postaci zwiedzania innych wysp, aniżeli były ujęte w programie wycieczki w sytuacji, gdy pozwana w ogóle nie zrealizowała drugiego ze świadczeń zastępczych, tj. pobytu na wyspie T., albowiem jedyne (i to nie w pełni) zrealizowane świadczenie to pobyt na wyspie I.,

c) art. 65 § 1 k.c. w zw. z art. 11a ust. 1 w zw. z art. 16a ust. 4 ustawy z dnia 29.08.1997 r. o usługach turystycznych poprzez ich niewłaściwe zastosowanie na skutek przyjęcia, iż strony doszły do porozumienia co do warunków naprawienia szkody z tytułu skrócenia wycieczki o jeden dzień.

W konkluzji powodowie wniesli o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zasądzenie na rzecz każdego z powodów dodatkowo kwoty po 1.876,50 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 4 maja 2018 r. do dnia zapłaty oraz zasądzenie od pozwanej na rzecz powodów solidarnie kosztów postępowania przed Sądem II instancji, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Strona pozwana zaskarżyła wyrok Sądu Rejonowego w części tj.

- w stosunku do powódki D. G. w zakresie pkt 1 – co do kwoty 1.329,75 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 4 maja 2018 roku do dnia zapłaty oraz w zakresie rozstrzygnięcia, co do kosztów procesu

- w stosunku do powoda M. D. w zakresie punktu 2 wyroku – co do kwoty 1.329,75 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 4 maja 2018 roku do dnia zapłaty oraz w zakresie rozstrzygnięcia co do kosztów procesu.

Skarżonemu orzeczeniu zarzuciła:

1. naruszenie przepisów prawa procesowego, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, tj. art. 233 § 1 k.p.c.:

a) poprzez dokonanie dowolnej a nie swobodnej oceny dowodów, polegającej na błędnym uznaniu, iż pozwana nie zrealizowała dziesięciu z osiemnastu wskazanych w programie wycieczki atrakcji w miejscowości Q. oraz jej okolicach, podczas gdy z prawidłowo ocenionego materiału dowodowego, w szczególności zeznań świadka D. P. wynika, iż pozwana zwiedzanie miasta Q. zrealizowała w innym dniu (tj. 5 dniu imprezy) przy czym nie udało się zrealizować jedynie pięciu z osiemnastu atrakcji tj.: obejrzenia pomnika O. w punkcie widokowym, zobaczenia (...) Katolickiego oraz Politechniki, zobaczenia budynku Kongresu, zaś z tytułu niezrealizowanych punktów wycieczki, pozwana zapewniła powodom świadczenie zastępcze równoważne m.in. w postaci zwiedzania Targu Rzemiosła, na co klienci, w tym również powodowie wyrazili zgodę – co z kolei doprowadziło do błędnego ustalenia stanu faktycznego tj. uznania, iż nie zostały zrealizowane 10 z 18 zaplanowanych atrakcji w ramach zwiedzania Q. i równika (zgodnie z dyspozycją art. 368 § 1¹ k.p.c., wskazując, iż jest to fakt ustalony przez Sąd Rejonowy, a niezgodny z rzeczywistym stanem rzeczy) oraz nie ustalenia, iż powodom zostało zapewnione równoważne świadczenie zastępcze (zgodnie z dyspozycją art. 368 § 1¹ k.p.c., wskazując, iż jest to istotny dla rozstrzygnięcia fakt, nieustalony przez Sąd Rejonowy),

b) dokonanie wybiórczej oceny zgromadzonego materiału dowodowego, przejawiającym się w pominięciu okoliczności wynikających m.in. z dokumentu w postaci OWU wraz z Sekcją Przeczytaj Konieczne oraz zeznań świadka D. P., z których wynika, iż na ostatni dzień imprezy (tj. pobyt w Panamie (...)), nie było zaplanowanych żadnych wycieczek fakultatywnych, stąd powodowie nie utracili z przyczyn leżących po stronie pozwanej, możliwości wzięcia w nich udziału, bowiem obiektywnie rzecz ujmując, nie było w ogóle takiej możliwości – co z kolei doprowadziło do błędnego ustalenia stanu faktycznego tj. uznania iż powodowie utracili możliwość udziału w wycieczkach fakultatywnych z przyczyn leżących po stronie pozwanej (zgodnie z dyspozycją art. 368 § 1¹ k.p.c., wskazując, iż nie jest to fakt ustalony przez Sąd Rejonowy, a niezgodny z rzeczywistym stanem rzeczy),

2. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

a) art. 6 k.c. i art. 232 k.p.c. poprzez wadliwe pominięcie, że powodowie nie udowodnili faktów z których wywodzą skutki prawne, w szczególności nie udowodnili, że zapewnione świadczenie zastępcze nie miało charakteru równoważnego,

b) art. 11a ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych (tj. Dz. U. z 2004 r. Nr 223, poz. 2268 z późn. zm.) poprzez błędną wykładnię i uznanie, że powodom należy się odszkodowanie w wysokości po 1.329,75 zł, w sytuacji braku podstaw faktycznych i prawnych zasądzenia odszkodowania, albowiem pozwana udowodniła, że zarzuty powodów są niezasadne,

c) art. 16a ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych poprzez błędną wykładnię i pominięcie, iż w przedmiotowym stanie faktycznym pozwana zapewniła uczestnikom wycieczki, w tym powodom

odpowiednie świadczenie zastępcze o równoważnym charakterze w miejsce niezrealizowanych punktów wycieczki podczas zwiedzania miejscowości Q., na co powodowie wyrazili zgodę.

W konkluzji strona pozwana wniosła o zmianę wyroku poprzez oddalenie powództwa w zaskarżonej części oraz zasądzenie od powódki i powoda na rzecz pozwanej kosztów postępowania przed Sądem I instancji. Nadto wniosła o zasądzenie od powódki i powoda na rzecz pozwanej kosztów procesu apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Powodowie wniosli o oddalenie apelacji pozwanej i zasądzenie od pozwanej solidarnie na rzecz powodów kosztów postępowania przed Sądem II instancji, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Pozwana wniosła o oddalenie apelacji powodów i zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przewidzianych.

Sąd Okręgowy zważył:

Apelacje obu stron podlegały oddaleniu w całości jako niezasadne.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że Sąd I instancji poczynił w niniejszej sprawie prawidłowe, znajdujące należyte odzwierciedlenie w zgromadzonym materiale dowodowym, ustalenia faktyczne, które zaprezentowano w spełniającym wymagania art. 328 § 2 k.p.c. uzasadnieniu. Sąd Okręgowy w całości więc je podzielił i uznał za własne, podobnie zresztą jak i wyprowadzoną na podstawie tych ustaleń ocenę prawną.

Przechodząc do omawiania zarzutu apelacyjnego polegającego na naruszeniu przepisów prawa procesowego to należy podnieść wbrew zarzutom skarżących, że Sąd Rejonowy nie naruszył art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie wadliwej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego. Przy ocenie materiału dowodowego sądowi przysługuje bowiem swoboda zastrzeżona treścią powołanego wyżej przepisu. W razie tylko pogwałcenia reguł logicznego rozumowania bądź sprzeniewierzenia się zasadom doświadczenia życiowego, może mieć miejsce skuteczne kwestionowanie tej swobody oceny dowodów. Jeżeli z określonego materiału dowodowego Sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to ocena Sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.) i musi się ostać choćby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dowodowego, dawały się wysnuć wnioski odmienne. Tylko w przypadku, gdy brak jest logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami lub gdy wnioskowanie sądu wykracza poza schematy logiki formalnej albo wbrew zasadom doświadczenia życiowego nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo-skutkowych, przeprowadzona przez sąd ocena dowodów może być skutecznie podważona. Tego rodzaju uchybień, co wynika z przedstawionych wyżej rozważań, nie sposób się dopatrzeć w stanowisku Sądu Rejonowego, zaś argumenty apelujących nie wykazały, że ocena zebranego w sprawie materiału dowodowego została dokonana z naruszeniem art. 233 § 1 k.p.c.

Wbrew stanowisku powodów Sąd Rejonowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych, na podstawie których uznał, iż pomiędzy stronami doszło do porozumienia odnośnie odszkodowania z tytułu zmiany programu wycieczki w zakresie zwiedzania wyspy S. N. oraz w zakresie wysokości odszkodowania za skrócenie wycieczki o jednej dzień. Bowiem jak wynika z treści zgromadzonego materiału pozwana jeszcze przed rozpoczęciem wyjazdu poinformowała o zmianie planu wycieczki z uwagi na brak możliwości zwiedzania wyspy S. N. oraz o skróceniu wyjazdu i przyznaniu z tego tytułu odszkodowania w wysokości 500 zł. Skoro powodowie po zapoznaniu się z powyższymi zmianami nie poinformowali pozwanego, iż nie zgadzają się z zaproponowanymi warunkami, ani też nie odstąpili od umowy, to swoim zachowaniem wyrazili zgodę na owe zmiany. Powyższa okoliczność wynika bezpośrednio z treści przepisu art. 14 ust. 5 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych. Zatem podnoszone przez powodów w tym zakresie zarzuty są pozbawione racji.

W konsekwencji nietrafione są także zarzuty naruszenia art. 65 § 1 k.c. w zw. z art. 11a ust. 1 i w zw. z art. 16a ust. 4 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych. Skarżący wywodzą, że wbrew przyjętemu przez Sąd Rejonowy stanowisku pomiędzy stronami nie doszło do zawarcia porozumienia odnośnie warunków naprawienia

szkody z tytułu zwiedzania innej wyspy oraz skrócenia wycieczki o jeden dzień. Powyższe stanowi jedynie niczym nieuzasadnioną polemikę z prawidłowym stanowiskiem Sądu Rejonowego. Powodowie pomimo poinformowania ich o powyższych zmianach nie złożyli oświadczenia o odstąpieniu od umowy. Zatem skoro przed rozpoczęciem wycieczki powodowie nie oponowali przeciwko przedstawionej formie rekompensaty, to nie można uznać, iż nie zgodzili się oni na zaproponowane warunki. Podnoszone przez powodów zarzuty zmierzają jedynie do zaprezentowania własnego stanowiska w sprawie, odmiennego niż przyjęte przez Sąd I instancji.

Również zarzut naruszenia art. 11a ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku o usługach turystycznych jest niezasadne. Wbrew bowiem twierdzeniom strony powodowej Sąd Rejonowy zasadnie uznał, iż pozwany nie ponosił odpowiedzialności w zakresie niezrealizowania punktu programu dotyczącego zwiedzania/oglądania katedry S.. Jak wynika bowiem z treści materiału dowodowego powyższy punkt programu nie odbył się z uwagi na trwające prace remontowe. Pozwana jako organizator wycieczki przeprowadziła powyższy punkt programu, bowiem klienci mieli możliwość zobaczenia tego obiektu. Jednakże pozwana nie mogła w żaden sposób wpłynąć na fakt, iż w dniu oglądania budynku został on przykryty przez firmę remontową folią zabezpieczającą. Na wskazany przebieg wydarzeń biuro turystyczne nie miało wpływu, bowiem lokalne władze ani publiczne sprawujące nadzór nad katedrą nie wspomagają pracy organizatorów wycieczki. Pozwany nawet przy zachowaniu szczególnej staranności nie mógł przewidzieć, że służby remontowe będą przykrywać katedrę folią, a tym bardziej kiedy i w jakim zakresie. Dlatego też prawidłowo Sąd Rejonowy zastosował w tym zakresie art. 11a ust. 1 pkt 2 powyższej ustawy, uznając iż zachodzi okoliczność wyłączająca odpowiedzialność pozwanej. Bowiem nie może pozwany ponosić odpowiedzialności za zdarzenia, na które nie ma realnego wpływu.

Mając na uwadze niezasadność zarzutów apelacyjnych oraz jednocześnie brak ujawnienia okoliczności, które podlegają uwzględnieniu w postępowaniu odwoławczym z urzędu, apelacja powodów jako bezzasadna podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

Na uwzględnienie nie zasługuje również apelacja strony pozwanej. Sąd Rejonowy nie naruszył bowiem art. 233 § 1 k.p.c. Jak wskazano już wyżej zwalczanie oceny dowodów nie może polegać tylko na przedstawieniu własnej, korzystnej dla skarżącej wersji ustaleń opartej na jej subiektywnej ocenie, lecz konieczne jest przy posłużeniu się argumentami wyłącznie wykazanie, że określone w art. 233 § 1 k.p.c. kryteria oceny wiarygodności i mocy dowodów zostały naruszone, co miało wpływ na wynik sprawy. Tego jednak w uzasadnieniu apelacji nie sposób się doszukać. Sąd Okręgowy stwierdził, że dokonana przez Sąd I instancji ocena wiarygodności i mocy dowodów została dokonana w sposób prawidłowy, nie wykraczała poza granice swobodnej oceny dowodów, a podnoszone w tym zakresie przez apelującą zarzuty są jedynie pozbawioną podstaw polemiką ze stanowiskiem Sądu I instancji.

Wbrew bowiem stanowisku skarżącej Sąd Rejonowy prawidłowo na podstawie całokształtu okoliczności sprawy dokonał ustaleń w przedmiotowej sprawie. Podnoszone przez skarżącą zarzuty zostały w sposób wyczerpujący omówione już na etapie postępowania pierwszoinstancyjnego. Bowiem pozwany mimo wezwania przez Sąd do złożenia dowodów na poparcie swych twierdzeń, w szczególności wewnętrznego raportu pilota z realizacji programu wycieczki, nie wykonał tego zobowiązania, a tym samym nie odarł twierdzeń strony pozwanej. Tym samym zasadnie Sąd Rejonowy uznał twierdzenia strony powodowej za prawidłowe i na podstawie ich twierdzeń ustalił zakres niezrealizowania punktów wycieczki zwiedzania Q.. Również w zakresie utraty przez powodów możliwości udziału w wycieczkach fakultatywnych w ostatnim dniu pobytu w Panamie (...) pozwana nie wykazała, iż nie wystąpiło to z jej winy. Skoro pozwana twierdziła, iż brak było lokalnych ofert wycieczek fakultatywnych to powinna zgodnie z art. 6 k.c. wykazać dowód na poparcie swoich twierdzeń. Skoro tego nie zrobiła to prawidłowo Sąd Rejonowy przyznał powodom w tym zakresie odszkodowanie z uwagi na brak czasu spowodowany okolicznościami leżącymi po stronie organizatora.

W dalszej kolejności należy podkreślić, że w sposób nieprawidłowy został przez apelującego sformułowany zarzut naruszenia art. 6 k.c. w zw. z art. 232 § 1 k.p.c. Wyjaśnić należy, że art. 232 k.p.c. jest adresowany do stron postępowania, gdyż określa ich obowiązki w zakresie wykazywania faktów, z których wywodzą skutki prawne. Przepisu tego Sąd Rejonowy nie mógł zatem naruszyć w sposób i w formie zarzucanej przez skarżącego. Przepis ten nie stanowi podstawy wyrokowania sądu i z tego względu nie może mieć wpływu na poprawność wydanego przez sąd

rozstrzygnięcia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2008 r., I CSK 426/07). Adresatem komentowanej normy są strony, a nie sąd, co oznacza, że to strony obowiązane są przedstawiać dowody, a sąd nie jest władny tego obowiązku wymuszać. Nie może również co do zasady zastępować stron w jego wypełnieniu (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2007 r., II CSK 293/07).

W związku z powyższym całkowicie chybiony jest również zarzut naruszenia art. 6 k.c. Przepis ten rozstrzyga o ciężarze dowodu w sensie materialnoprawnym i wskazuje, kogo obciążają skutki niewypełnienia obowiązku udowodnienia istnienia prawa. Do jego naruszenia dochodzi wtedy, gdy sąd orzekający przypisuje obowiązek dowodowy innej stronie, niż ta, która z określonego faktu wywodzi skutki prawne. Natomiast wbrew odmiennemu stanowisku wyrażonemu w apelacji poza dyspozycją tego przepisu pozostaje ocena, czy strona, na której spoczywa obowiązek dowodowy w należyty sposób się z niego wywiązała. Tego rodzaju uchybienia mogą być zwalczane wyłącznie za pomocą zarzutów naruszenia prawa procesowego.

Przechodząc do pozostałych zarzutów apelacji dotyczących naruszenia prawa materialnego, wskazać należy, że sprowadzają się one do podważenia stanowiska Sądu I instancji, wedle którego powód udowodnił zarówno zasadność jak i wysokość dochodzonego roszczenia w zakresie odszkodowania w kwocie 1.329,75 zł. W ocenie skarżącej z takim stanowiskiem Sądu I instancji nie można się zgodzić, albowiem w przedmiotowym postępowaniu nie zostały wyjaśnione wszystkie okoliczności istotne dla rozstrzygnięcia sprawy. Zdaniem strony apelującej zebrany w sprawie materiał dowodowy prowadził do poczynienia ustaleń, iż w przedmiotowej sprawie pozwana nie ponosi w zakresie zwiedzania Q. i równika oraz spóźnionego powrotu do Panamy odpowiedzialności, bowiem zapewniła powodowi w tym zakresie świadczenie zastępcze o charakterze równoważnym. Podnoszone okoliczności są pozbawione waloru prawidłowości, bowiem pozwana na etapie postępowania pierwszoinstancyjnego nie sprostowała ciężącemu na niej obowiązkowi udowodnienia faktów, z których wywodzi skutki prawne. Skarżąca bowiem nie złożyła sprawozdania z realizacji wycieczki. Nadto nie można uznać, iż wyprawa na targ lokalnego rzemiosła jest tak samo ciekawa i ważna jak zwiedzanie równika i zjawisk tam występujących. Powodowie wykazali, których atrakcji zagwarantowanych w programie wycieczki nie zwiedzili. Skoro pozwany nie wykazał dowodów na odparcie ich twierdzeń, to nie można uznać, iż zasadnie udowodnił nieponoszenie przez siebie w tym zakresie odpowiedzialności. Bowiem pozwany nie wykonał ciężących na nim obowiązków wynikających z umowy o świadczenie usług turystycznych. Prawidłowo zatem na podstawie całokształtu okoliczności sprawy Sąd Rejonowy uznał roszczenie powodów w tym zakresie za zasadne i przyznał im odszkodowanie za niewykonanie umowy w stosownym zakresie.

Oddaleniu jako niezasadna podlegała zatem również apelacja pozwanej na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania sąd orzekł na podstawie art. 102 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. na zasadzie wyjątku, nie obciążając powodów obowiązkiem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego należnych pozwanej, bowiem biorąc pod uwagę proporcjonalne wyliczenie należności każdej ze stron i ich zbilansowanie z należnością strony przeciwnej ustalił, iż to powodowie przegrali postępowanie w znacznej części. Szczególnych okoliczności uzasadniających to rozstrzygnięcie Sąd upatrywał w subiektywnym przekonaniu powodów o zasadności roszczenia z uwagi na rzeczywiście poniesioną szkodę.